II

(Besluiten waarvan de publikatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 19 juli 1989

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EEG-Verdrag (IV/31.499 — Nederlandse banken)

(Slechts de tekst in de Nederlandse taal is authentiek)

(89/512/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Gelet op Verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962, eerste verordening over de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag (1), laatstelijk gewijzigd bij de Akte van Toetreding van Spanje en Portugal, en met name op de artikelen 6 en 8,

Gezien de verzoeken om een negatieve verklaring en de aanmeldingen verricht door de Nederlandse Bankiersvereniging op 19 maart 1985, 22 oktober en 27 november 1986 en 4 december 1987 inzake reglementen, bepaalde besluiten en circulaires van deze vereniging en van de Vereniging van Deviezenbanken, de Stichting Bevordering Chequeverkeer, de Vereniging van Bemiddelaars in Onderhandse Leningen en het College van Overleg der Gezamenlijke Banken, alsmede inzake een aantal overeenkomsten waarbij een van deze organisaties, de Vereniging voor de Effectenhandel of de Vereniging van Wisselmakelaars, direct of indirect betrokken is of was,

Gezien het besluit van de Commissie van 26 januari 1987 om in deze zaak de procedure in te leiden,

Na de betrokken partijen overeenkomstig artikel 19, lid 1, van Verordening nr. 17, in samenhang met Verordening nr. 99/63/EEG van de Commissie van 25 juli 1963 over het horen van belanghebbenden en derden overeenkomstig artikel 19, leden 1 en 2, van Verordening nr. 17 van de Raad (2), in de gelegenheid te hebben gesteld hun standpunt kenbaar te maken ter zake van de punten van bezwaar die de Commissie in aanmerking had genomen, en gezien de schriftelijke stellingname van de betrokken partijen alsmede hun mondelinge toelichting daarop tijdens de hoorzitting van 25 november 1987,

Gezien de bekendmaking (3), overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17, van het essentiële gedeelte van de aangemelde en in stand gebleven regelingen,

Na raadpleging van het Raadgevend Comité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities,

Overwegende hetgeen volgt:

I. DE FEITEN

(1) Op 19 maart 1985, 22 oktober en 27 november 1986 en 4 december 1987 heeft de Nederlandse Bankiersvereniging bij de Commissie reglementen, besluiten en circulaires van haar en bepaalde andere in de financiële sector werkzaam zijnde Nederlandse organisaties aangemeld alsmede een aantal overeenkomsten waarbij zij of een van deze organisaties direct of indirect betrokken is of was. Daarbij heeft zij de Commissie verzocht om een negatieve verklaring af te geven, inhoudende dat er geen aanleiding bestaat om krachtens artikel 85 van het Verdrag tegen de aangemelde regelingen op te treden, dan wel om op grond van artikel 85, lid 3, een ontheffing te verlenen van het in artikel 85, lid 1, vervatte verbod.

(1) PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

(2) PB nr. 127 van 20. 8. 1963, blz. 2268/63.

(3) PB nr. C 282 van 5. 11. 1988, blz. 4.

A. De betrokken ondernemersverenigingen

(2) De Nederlandse Bankiersvereniging (hierna: de NBV), opgericht in 1949 en gevestigd te Amsterdam, stelt zich ten doel het bevorderen van de belangen van het bankbedrijf in Nederland in de ruimste zin van het woord. Volgens haar statuten tracht zij dit doel te bereiken door onder meer:

— het streven naar eenvormigheid in de voorwaarden waaronder de leden van de NBV hun diensten verrichten, en in de benaming van diensten in de daarbij behorende tarieven, zulks ter bevordering van de doorzichtigheid daarvan;

— het — onder instandhouding van een gezonde mededinging — bevorderen van de handhaving van een krachtige financiële basis van het Nederlandse bankwezen en van de leden en, in het kader daarvan, de vaststelling van minimumtarieven van daarvoor in aanmerking komende diensten.

Leden van de NBV kunnen zijn al die personen, vennootschappen en instellingen, die in het overheidsregister van kredietinstellingen zijn ingeschreven.

De leden van de NBV zijn ongeveer zeventig in getal en omvatten de meeste algemene banken. Van de in genoemd overheidsregister ingeschreven kredietinstellingen zijn met name geen NBV-lid de bij de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank BV (Rabobank) aangesloten coöperatieve banken (de Rabobank omvat veruit de meeste coöperatieve banken in Nederland) en de in de Nederlandse Spaarbankbond georganiseerde banken, alsmede de Postbank NV (vóór 1 januari 1986: Postcheque- en girodienst/Rijkspostspaarbank — PCGD/RPS), welke laatste in overheidshanden is. Zij verrichten overigens financiële diensten die vergelijkbaar zijn met die van de NBV-leden.

(3) De Vereniging van Deviezenbanken (hierna: de VDB), opgericht in 1940 en gevestigd te Amsterdam, stelt zich ten doel om in nauw overleg met de Nederlandse monetaire autoriteiten een optimale uitvoering van het betalingsverkeer tussen ingezetenen van Nederland en niet-ingezetenen te bevorderen. Volgens haar statuten tracht de VDB dit doel onder meer te bereiken door het streven naar afstemming van de voorwaarden waaronder de leden van de VDB hun diensten verrichten, ten einde de handhaving van een gezonde financiële basis voor de bedrijfsuitoefening van de leden te bevorderen, onder instandhouding van een gezonde mededinging.

Leden van de VDB kunnen zijn in Nederland gevestigde privaat- en publiekrechtelijke rechtspersonen en vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid, alsmede in het buitenland gevestigde ondernemingen. Zij dienen in het kader van de toepassing van de desbetreffende Nederlandse wetgeving te zijn gemachtigd tot bemiddeling bij het betalingsverkeer tussen ingezetenen en niet-ingezetenen. Een dergelijke machtiging is afgegeven aan de algemene banken (de meeste NBV-leden zijn tevens lid van de VDB), de Rabobank, de Postbank alsmede de Bank der Bondsspaarbanken NV. Met uitzondering van één bank (een 100%-dochter van de Nederlandse centrale bank) zijn alle aldus gemachtigde instellingen lid van de VDB, in totaal ruim zestig in getal.

(4) De Stichting Bevordering Chequeverkeer (hierna: de SBC), opgericht in 1967 en gevestigd te Amsterdam, heeft als doel het bevorderen van het gebruik van cheques.

De bij de SBC aangesloten banken zijn de Rabobank, de leden van de NBV en die bankinstellingen die het bestuur van de SBC als aangesloten bank aanvaarden.

De aangesloten banken dienen een bepaald eigen vermogen te hebben of anderszins garanties te stellen voor de nakoming van hun verplichtingen. De meeste bij de SBC aangesloten banken zijn tevens lid van de NBV en/of de VDB.

(5) De Vereniging van Bemiddelaars in Onderhandse Leningen (hierna: de VBOL), opgericht in 1951 en gevestigd te Amsterdam, heeft ten doel het bevorderen van de belangen die verband houden met het bedrijf van bemiddelaars in onderhandse leningen. Volgens haar statuten tracht zij dit doel onder meer te bereiken door het streven naar eenvormigheid in de voorwaarden waaronder de leden van de VBOL hun diensten verrichten, en in de benaming van diensten en de daarbij behorende tarieven, zulks ter bevordering van de doorzichtigheid daarvan.

Leden van de VBOL kunnen zijn natuurlijke en rechtspersonen die hun bedrijf maken van het verlenen van bemiddeling bij het opnemen en plaatsen van onderhandse leningen op schuldbekentenis.

Ongeveer de helft van de leden van de VBOL is tevens lid van de NBV en de VDB. Daartoe behoren met name de grootste bankinstellingen.

(6) Het College van Overleg der Gezamenlijke Banken (hierna: het CVO), met secretariaat te Amsterdam, was tot 1 juni 1989 het centraal overlegorgaan voor aangelegenheden die de NBV, de Rabobank, de bij de Nederlandse Spaarbankbond aangesloten banken en de Postbank gezamenlijk betreffen, en vormde een orgaan van coördinatie tussen deze organisaties. Sinds 1 juni 1989 zijn de taken van het CVO overgenomen door de nieuwe Nederlandse Vereniging van Banken, die feitelijk ook de taken van de NBV en VDB zal gaan overnemen. Deze twee verenigingen zijn overigens nog niet geliquideerd.

(7) De Vereniging voor de Effectenhandel (hierna: de VEH), in haar oorspronkelijke vorm opgericht in 1876 en gevestigd te Amsterdam, heeft ten doel het bevorderen van de belangen van de effectenhandel in de ruimste zin. Volgens haar statuten tracht zij dit doel onder meer te bereiken door het inrichten van een beurszaal voor het drijven van de effectenhandel, het vaststellen en publiceren van koersen en het vaststellen van reglementen en andere voorschriften voor de

effectenhandel, onder andere betreffende voor de leden bindende minimumtarieven voor provisies en uitkeringen.

Als leden van de VEH kunnen worden toegelaten natuurlijke en rechtspersonen alsmede vennootschappen die in Nederland de effectenhandel uitoefenen.

Een groot aantal leden van de VEH is tevens lid van de NBV en de VDB.

(8) De Vereniging van Wisselmakelaars (hierna: de VWM), in haar oorspronkelijke vorm opgericht in 1949 en gevestigd te Amsterdam, heeft ten doel het bevorderen van de belangen van de geld- en valutamarkt in de ruimste zin van het woord.

Als leden van de VWM kunnen met name worden toegelaten natuurlijke en rechtspersonen die het bedrijf uitoefenen van makelaar in de nationale en/of internationale geld- en/of valutamarkt.

Het lidmaatschap van de VWM is echter niet verenigbaar met dat van de NBV en de VDB. De VWM omvat derhalve wisselmakelaars die niet tevens als algemene of deviezenbank lid zijn van de NBV of VDB.

(9) Er bestaat een betrekkelijk nauwe band tussen de VWM en de VDB (en de NBV).

Het bestuur van de VWM mag volgens de statuten van de VWM voorstellen tot wijziging van statuten en/of reglementen uitsluitend doen in overleg met de VDB, die tevens de NBV vertegenwoordigt.

Ook is de VDB betrokken bij de toelating van nieuwe leden van de VWM. Daarbij heeft zij een vetorecht.

B. De positie van de betrokken financiële instellingen in de financiële sector in Nederland

(10) Het aandeel van de verschillende categorieën financiële instellingen in het totaal van de over de jaren 1982—1987 bij de gezamenlijke Nederlandse financiële instellingen verrichte deposito's kan worden geschat als volgt:

	(in %)
— algemene banken	50—55
— coöperatieve banken (Rabobank)	25—30
— spaarbanken (excl. RPS c.q. Postbank)	± 10
— Postbank	10—15
— overige instellingen	0—1.

(11) Het aandeel van deze categorieën financiële instellingen in het totaal van de balanstotalen van de gezamenlijke Nederlandse financiële instellingen over dezelfde periode kan worden geschat als volgt:

	(in %)
— algemene banken	60—65
— coöperatieve banken (Rabobank)	20—25
— spaarbanken (excl. RPS c.q. Postbank)	± 5
— Postbank	5—10
— overige instellingen	0—5.

C. De procedure en het voorwerp van deze beschikking

(12) Nadat de NBV in 1985 en 1986 diverse regelingen bij de Commissie had aangemeld, heeft de Commissie op 5 februari 1987 aan de onder A vermelde ondernemersverenigingen een mededeling van punten van bezwaar gezonden, welke betrekking had op het overgrote deel van de aangemelde regelingen.

De onder de mededeling van punten van bezwaar vallende regelingen, die in punt D nader worden omschreven, betroffen de toepassing door de betrokken financiële instellingen van provisies, koersen, marges en valuteringsdagen, het factureren van bepaalde kosten, bepaalde vormen van cliëntenwerving en bepaalde exclusiviteiten.

Sommige van deze regelingen betroffen de relaties tussen de financiële instellingen, andere die tussen financiële instellingen en hun cliënten (particuliere en/of zakelijke cliënten, niet zijnde financiële instellingen — hierna: de cliënten), terwijl een aantal van de regelingen beide typen van relaties betrof.

(13) Na de mededeling van de punten van bezwaar en na besprekingen met de diensten van de Commissie en de hoorzitting hebben de betrokken partijen een groot aantal van de onder de mededeling van punten van bezwaar vallende regelingen beëindigd of gewijzigd.

(14) In deze beschikking geeft de Commissie een ontheffing voor twee van de aldus aangepaste regelingen, alsmede een negatieve verklaring voor andere aangepaste regelingen en voor een aantal ongewijzigd in stand gebleven regelingen, waarvan de Commissie op grond van de ontvangen inlichtingen geen aanpassing noodzakelijk heeft geacht.

(15) De beschikking heeft met name geen betrekking op:

— de door de NBV aan haar leden aanbevolen algemene voorwaarden van de banken;

— overeenkomsten over rentetarieven;

— overeenkomsten betreffende de samenwerking tussen financiële instellingen op het gebied van elektronische verrichtingen en bankkaarten;

— de door de Stichting Bureau Kredietregistratie vastgestelde regels inzake het deelnemen door ondernemingen aan het door de Stichting beheerde kredietregistratiesysteem.

Ten aanzien van deze regelingen behoudt de Commissie zich haar standpunt voor.

D. De betrokken regelingen

(16) Wat de overige regelingen betreft, kan een onderscheid worden gemaakt tussen de regelingen die door de betrokken partijen geheel zijn beëindigd en de regelingen die hetzij in de aangemelde vorm, hetzij in een aangepaste vorm zijn gehandhaafd.

1. *De beëindigde regelingen*

(17) De beëindigde regelingen zullen hieronder kort worden opgesomd. Een meer gedetailleerde weergave van deze regelingen is opgenomen in de bijlage.

(18) Tot de beëindigde regelingen behoren allereerst de meeste van de door de NBV aangemelde reglementen.

Deze reglementen, genummerd van I tot en met XIV, bevatten de minimumcondities (hoofdzakelijk minimumprovisies) die dienden te worden toegepast door de financiële instellingen die lid zijn van of aangesloten zijn bij de NBV, VDB, SBC en VBOL, al naar gelang van de aard van de diensten waarop de reglementen betrekking hadden.

De volgende reglementen of delen ervan zijn beëindigd:

— Reglement I, artikelen 1—14, betreffende onder meer de doorberekening van kosten en de afronding van bedragen van provisies;

— Reglement II, betreffende minimumprovisies voor een aantal diensten die in het algemeen in het betalingsverkeer plaatsvinden;

— Reglement III, betreffende minimumprovisies voor enkele binnenlandse betalingsdiensten;

— Reglement IV, betreffende minimumprovisies in verband met eurocheques en andere gegarandeerde cheques;

— Reglement V, betreffende minimumprovisies voor vreemd bankpapier- en reischequestransacties;

— Reglement VI, betreffende minimumprovisies voor overmakingen in het betalingsverkeer met het buitenland;

— Reglement VII, betreffende minimumprovisies voor diensten op het gebied van accreditieven;

— Reglement VIII, betreffende minimumprovisies voor diensten op het gebied van wissels en promesses;

— Reglement IX, betreffende de minimumprovisies voor het verstrekken van diverse soorten garanties;

— Reglement X betreffende minimumprovisies voor diensten op het gebied van incasso's;

— Reglement XI betreffende minimumprovisies voor diverse diensten, onder meer inzake effecten;

— Reglement XII, betreffende valutering;

— Reglement XIII, Reglement Transacties in vreemd bankpapier en Reglement Valutatransacties, die minimumkoersen en -marges voorschreven voor de aan- en verkoop van vreemd bankpapier en voor andere deviezentransacties, alsmede Reglement voor de Noteringscommissie vreemd bankpapier, dat een overlegmechanisme bevatte voor de vaststelling van de koersen en marges voor de aan- en verkoop van vreemd bankpapier;

— Reglement XIV betreffende minimumprovisies op het gebied van onderhandse leningen.

(19) In verband met Reglement XI stond een eveneens beëindigde overeenkomst tussen de NBV, de VDB en de VEH inzake minimumprovisies voor diverse diensten inzake effecten die de leden van de NBV, VDB en VEH verrichten ten behoeve van buitenlandse financiële instellingen.

(20) Naast deze overeenkomst en de bovengenoemde reglementen van de NBV, VDB, SBC en VBOL, hebben de betrokken partijen ook nog de volgende regelingen beëindigd:

— Reglement van de VWM betreffende minimumprovisies die de VWM-leden als bemiddelaars bij bepaalde financiële transacties in rekening moesten brengen;

— Overeenkomst tussen de VDB en VWM die aan VWM-leden een exclusiviteit gaf inzake de bemiddeling bij valutatransacties;

— VDB-circulaire inzake de afschaffing van telex- en portokosten tussen banken, die tevens voorzag in de doorberekening van deze kosten aan cliënten;

— NBV-circulaire waarbij aan het aanbieden van premies in verband met bankdiensten strikte beperkingen waren gesteld.

(21) In de mededeling van punten van bezwaar had de Commissie de betrokken partijen ervan in kennis

gesteld dat de bovengenoemde regelingen de mededinging beperkten en niet in aanmerking kwamen voor een ontheffing op grond van artikel 85, lid 3.

De regelingen beperkten de mogelijkheden voor de betrokken ondernemingen om — op grond van hun eigen, individuele kosten- en rentabiliteitssituatie en gebruikmakend van de op de markt verkrijgbare condities — in het kader van een eigen commercieel en bedrijfsbeleid zelfstandig de prijs en andere voorwaarden te bepalen voor de dienstverlening aan andere banken en aan cliënten.

(22) Op grond van de informatie waarover zij op dat moment beschikte, had de Commissie de betrokken partijen in de mededeling van punten van bezwaar tevens ervan in kennis gesteld dat het toepassen van diverse minimumprovisies zoals voorgeschreven in de in punt 18 genoemde reglementen I tot en met XIV, discriminaties tot gevolg had.

Aldus werden met name in de volgende gevallen verschillende tarieven voorgeschreven voor vergelijkbare bankdiensten:

— Voor diverse diensten werden tarieven voorzien die verschilden naargelang de bankdiensten werden verricht in opdracht van banken die lid waren van de desbetreffende vereniging, van banken in het buitenland of van anderen, die geen lid waren van de desbetreffende vereniging.

Daarbij waren de provisies die moesten worden berekend aan banken in het buitenland en andere niet-leden (waaronder Nederlandse banken die geen lid waren), hoger dan die voor leden van de desbetreffende vereniging en waren de provisies voor andere niet-leden in diverse gevallen hoger dan die voor banken in het buitenland.

— Voor overboekingen tussen ingezetenen en niet-ingezetenen werden provisies voorgeschreven die in de meeste gevallen hoger waren dan de provisies voorgeschreven voor overboekingen tussen een rekening die een ingezetene aanhield in Nederland en een rekening die hij op eigen naam aanhield in het buitenland, hoewel het om geheel vergelijkbare bankdiensten ging.

— Voor provisies ter zake van overboekingen tussen ingezetenen en niet-ingezetenen werd voorzien in een uitzondering, die inhield dat de provisie niet in rekening behoefde te worden gebracht indien de overboeking effectentransacties betrof die afgewikkeld waren via een VDB-lid. Het gevolg hiervan was dat een VDB-lid geen provisie behoefde aan te rekenen indien die transactie was afgewikkeld via een ander VDB-lid, maar wel indien die transactie was afgewikkeld via een niet-lid, hoewel er voor de betrokken bank objectief gezien geen verschil bestond tussen beide gevallen van overboekingen.

(23) Voorts had de Commissie de betrokken partijen er in de mededeling van punten van bezwaar op gewezen dat het verschil tussen de voorgeschreven provisie voor overboekingen tussen ingezetenen- en niet-ingezetenenrekeningen, die beide bij Nederlandse banken werden aangehouden, en het nultarief dat feitelijk werd toegepast voor overboekingen tussen ingezetenenrekeningen, niet kan worden verklaard door een verschil tussen de voor beide soorten overboekingen noodzakelijke verrichtingen en derhalve niet kan worden verklaard door kostenverschillen.

De enige extra verrichting die bij overboekingen tussen ingezetenen- en niet-ingezetenenrekeningen diende te worden uitgevoerd in vergelijking met de verrichtingen bij een overboeking tussen ingezetenenrekeningen was volgens de mededeling van de NBV het informeren van de centrale bank. Daar volgens de mededeling van de NBV het informeren van de centrale bank echter de oorzaak was van slechts een van de kostenposten op grond waarvan de provisie was voorgeschreven, kon het verschil in verrichtingen niet het niveau verklaren van de provisie die was voorgeschreven voor overboekingen tussen ingezetenen- en niet-ingezetenenrekeningen.

(24) In de mededeling van punten van bezwaar had de Commissie zich op het standpunt gesteld dat het voorschrijven van de in de punten 22 en 23 genoemde provisies tot gevolg had dat aan banken die geen lid waren van de betrokken organisaties, alsmede aan cliënten dan wel aan hun leveranciers ten behoeve van wie overboekingen plaatsvonden, direct of indirect nadeel werd berokkend in de mededinging op de markt van de door hen te verrichten diensten of te leveren produkten, zulks wegens de kostenverhogende werking van de toepassing van de betrokken provisies.

(25) Daar de betrokken partijen alle reglementen waarin bovengenoemde verschillen in provisies waren opgenomen, hebben beëindigd, bestond er voor de Commissie geen aanleiding meer om te onderzoeken in hoeverre de in de reglementen vastgelegde provisies eventueel nog in andere opzichten als discriminerend of onbillijk konden worden beschouwd.

(26) In de schriftelijke antwoorden op de mededeling van punten van bezwaar en tijdens hun besprekingen met de Commissie hebben de betrokken partijen ten aanzien van bepaalde, volgens de reglementen aan cliënten te berekenen minimumprovisies voorgesteld om deze te vervangen door minimumprovisies die banken elkaar zouden berekenen, waarbij de eventuele aan cliënten te berekenen provisies door de banken individueel zouden worden bepaald.

De partijen hebben de Commissie echter niet ervan kunnen overtuigen dat zulke wijzigingen wel aan de voorwaarden voor een ontheffing krachtens artikel 85, lid 3, zouden voldoen. Zij hebben namelijk niet aangetoond dat zulke afspraken over interbancaire provisies daadwerkelijk noodzakelijk zouden zijn voor het welslagen van bepaalde, op zichzelf positief

te beoordelen vormen van samenwerking tussen meerdere banken. De positie van de Commissie is dat alleen in de uitzonderingsgevallen waarin van een dergelijke situatie sprake is, afspraken over interbancaire provisies in aanmerking kunnen komen voor een ontheffing op grond van artikel 85, lid 3.

(27) De betrokken partijen hebben met ingang van 1 januari 1988 het merendeel van de bovengenoemde regelingen geheel of gedeeltelijk beëindigd en met ingang van 1 oktober 1988 de resterende regelingen, met uitzondering van Reglement XI, artikelen 5, 6 en 7, alsmede Reglement XII inzake valutering, die zij met ingang van 1 december 1988 hebben beëindigd en van het in Reglement XIII vervatte Reglement Valutatransacties, dat eerst bij VDB-circulaire van 16 januari 1989 is ingetrokken.

2. *De niet beëindigde regelingen*

(28) De hierna genoemde regelingen zijn, al dan niet na wijziging, door de betrokken partijen gehandhaafd. De belangrijkste wijzigingen worden vermeld.

Reglement I (Inleiding), artikelen 15—19

(29) Volgens deze bepalingen moet de behandeling van documentaire accreditieven plaatsvinden met inachtneming van de Uniforme regelen en usances voor documentaire kredieten van de Internationale Kamer van Koophandel en moet de behandeling van opdrachten tot acceptbezorging en tot incassering plaatsvinden met inachtneming van de Uniforme regelen voor incasso's van de Internationale Kamer van Koophandel. Deze bepalingen houden tevens in, dat een lid weliswaar verplicht is opdrachten tot acceptbezorging en/of incassering op eigen cliënten in Nederland in behandeling te nemen voor een ander lid, maar dat deze verplichting niet geldt voor opdrachten waarvan de behandeling mogelijk is via het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (PTT). Tot slot is bepaald dat de reglementen alleen behoeven te worden toegepast door de vestigingen van de leden in Nederland.

(30) Naar aanleiding van de mededeling van punten van bezwaar hebben de betrokken partijen de bepalingen over de doorberekening van kosten van derden aan de cliënten en over de afronding van provisiebedragen geschrapt.

Reglement XIII (Deviezentransacties), Reglement voor de Valutanoteringscommissie

(31) Volgens dit reglement, waarvan de op verzoek van de Commissie gewijzigde versie bij circulaire van 12 april 1989 aan de VDB-leden is meegedeeld, is de Valutanoteringscommissie (waarvan de leden door het Bestuur van de VDB worden aangewezen) belast met het dagelijks vaststellen („fixing") van referentie-middenkoersen van courant verhandelde valuta. Deze koersen fungeren als referentiebasis met name bij overboekingen van valuta en worden vastgesteld voor contante transacties en termijntransacties (met verschillende termijnen).

De vaststelling van de referentiekoersen geschiedt met inachtneming van de in het reglement vastgestelde richtlijnen en procedures. Deze houden met name in dat de Valutanoteringscommissie in een dagelijkse zitting een op de laatste marktontwikkelingen gebaseerd voorstel doet voor de die dag vast te stellen referentiekoers. Deviezenbanken en valutamakelaars kunnen bezwaren maken tegen de aldus voorgestelde koersen. Deze bezwaren kunnen leiden tot aanpassing van de referentiekoersen indien de bezwaren worden gesteund door effectieve biedingen op respectievelijk latingen van minimaal de in het reglement vermelde bedragen. Deze biedingen respectievelijk latingen moeten ook daadwerkelijk worden uitgevoerd indien een tegenpartij zich aandient.

(32) In de oorspronkelijk aangemelde vorm was in dit reglement voorzien dat het bestuur van de VDB minimummarges vaststelde die de VDB-leden dienden toe te voegen aan of af te trekken van de middenkoersen. Deze marges werden opgenomen in het in punt 18 genoemde VDB-Reglement Valutatransacties, welk reglement de verplichting bevatte die marges alsook de middenkoersen, zoals vastgesteld tijdens de fixing, op valutatransacties toe te passen. Zowel dit laatste reglement als de bepalingen over marges in het reglement voor de Valutanoteringscommissie zijn op verzoek van de Commissie beëindigd.

Besluit inzake uniforme voorwaarden voor de huur van safeloketten

(33) Krachtens dit CVO-besluit dienen de in het CVO vertegenwoordigde banken uniforme voorwaarden toe te passen ter zake van de huur van safeloketten. Zij omvatten met name een uniform maximumbedrag waartoe de aansprakelijkheid van de bank in geval van schade of diefstal is beperkt.

Besluit inzake tarieven voor het gebruik van portvrije enveloppen

(34) Bij dit CVO-besluit hebben de in het CVO vertegenwoordigde banken besloten om collectief met de PTT te onderhandelen over de tarieven voor het gebruik van portvrije enveloppen die banken hun cliënten ter beschikking stellen voor hun correspondentie met hun bank. Hieruit vloeide een uniform PTT-tarief voort.

Besluit inzake de verkoop van geschenkbonnen

(35) Krachtens dit CVO-besluit verkopen de in het CVO vertegenwoordigde banken geen geschenkbonnen

voor de plaatselijke organisaties voor het toerisme. Deze geschenkbonnen kunnen bij diverse plaatselijke handelaren worden besteed, naar keuze van de ontvanger van de bon. Het CVO beschouwt de verkoop van deze bonnen als een nevenactiviteit die in het totale pakket van bankdiensten te verwaarlozen is en in verhouding daarmee te veel kosten zou veroorzaken.

Circulaires inzake vereenvoudigde verrekeningsprocedures voor gulden- en vreemde-valutacheques

(36) Deze VDB-circulaires voorzien in procedures en modaliteiten voor een vereenvoudigde en snellere verrekening van cheques in guldens en vreemde valuta, waarbij tenminste één niet-ingezetene van Nederland is betrokken. De procedures beogen voor de meest courante valuta de vervanging van de tot dan toe gevolgde arbeidsintensieve procedure van de normale zending van cheques voor incasso. Tot de in de circulaires vervatte regels behoren ook regels betreffende uniforme valuteringsdata die gelden in de relaties tussen banken, alsmede de regel dat bij overschrijding van deze data de ontvangende bank van de andere bank rentevergoeding kan eisen.

(37) De circulaire met betrekking tot guldencheques bevatte, in haar aangemelde versie, naast uniforme valuteringsdata die in de relaties tussen de betrokken banken moeten worden toegepast, ook uniforme valuteringsdata die de banken ten aanzien van hun cliënten moesten toepassen.

De circulaire met betrekking tot vreemde-valutacheques voorzag in haar aangemelde versie behalve in uniforme valuteringsdata die in de relaties tussen de betrokken banken moeten worden toegepast, in uniforme valuteringsdata die de banken ten aanzien van de betrokken buitenlandse banken moesten toepassen.

Daar de Commissie echter van mening is dat uniforme valuteringsdata voor cliënten en buitenlandse banken niet noodzakelijk zijn voor het welslagen van de interbancaire samenwerking bij de verrekening van cheques, zoals beoogd door de circulaires, heeft de VDB de uniforme valuteringsdata voor cliënten en voor buitenlandse banken op verzoek van de Commissie geschrapt.

Circulaire inzake termijntransacties in vreemde valuta

(38) In deze VDB-circulaire wordt aan VDB-leden die termijntransacties in vreemde valuta met particuliere cliënten uitvoeren, gesuggereerd om aanvullende voorwaarden op te nemen. Deze zouden de algemene voorwaarden van de banken aanvullen. Volgens de tekst van deze aanvullende voorwaarden dient de cliënt op het eerste verzoek van de bank (extra) zekerheid te stellen, bij gebreke waarvan de bank de transactie zonder meer vervroegd mag afwikkelen of als ontbonden mag beschouwen. Alle kosten en schade voortvloeiende uit deze ontbinding komen dan voor rekening van de cliënt.

Circulaire inzake het handelen voor eigen rekening door valutahandelaren

(39) Deze VDB-circulaire bevat een gedragscode met betrekking tot de organisatie van de valutahandel door de leden. Deze code houdt in dat een valutahandelaar in een kantoor of agentschap van een lid niet voor eigen rekening valutatransacties mag afsluiten, tenzij per transactie toestemming is verkregen van zijn superieur of directie. Indien de overige werknemers van een lid valutatransacties willen verrichten, dienen zij dit te doen buiten bemoeienis van de arbitrageafdeling van hun kantoor of agentschap, via het kantoor waar zij een rekening hebben. Als het lid slechts één vestiging heeft, dienen de overige werknemers de transacties te verrichten via een rekening bij een andere, juridisch zelfstandige bank.

Circulaire met richtlijnen voor het Swift- en overige betalingsverkeer in vreemde valuta tussen deviezenbanken

(40) Deze VDB-circulaire bevat voornamelijk regels die in acht moeten worden genomen opdat een overboeking kan worden geacht op een bepaalde valutadatum te zijn ontvangen, alsook een verzamellijst van vaste buitenlandse correspondenten.

Overeenkomst inzake open-open telefoonlijnen

(41) In deze overeenkomst tussen de VDB en de VWM (alsmede in een ter uitvoering daarvan door de VDB uitgevaardigde circulaire) is vastgelegd dat geen zogenaamde open-open telefoonlijnen mogen worden gebruikt. Dit zijn telefonische verbindingen tussen bank en wisselmakelaar, waarbij ook arbitrageanten van andere banken kunnen meeluisteren. Zulke verbindingen worden geacht afbreuk te doen aan de anonimiteit van de partijen en de vertrouwelijkheid met betrekking tot de overeenkomsten tussen hen, welke de partijen als het grondbeginsel van de werkzaamheden van de makelaar beschouwen.

Overeenkomst inzake het aanbieden van premies in verband met spaardiensten

(42) Deze tussen het CVO en de representatieve kleinhandelsorganisaties gesloten overeenkomst voorziet in een gedragscode inzake het aanbieden van premies (hierna: het premiëren) in verband met spaardiensten. De gedragscode heeft tot doel te voorkomen dat de

banken bij het premiëren van spaardiensten de kleinhandel concurrentie aandoen die als oneerlijk wordt beschouwd, en houdt in dat zij bij het aantrekken van spaargelden in beginsel alleen brancheverwante goederen en diensten zullen aanbieden. De banken mogen ook recreatie-evenementen (of abonnementen of kortingen daarop) aanbieden.

Overeenkomst inzake actie-acceptoverboekingen

(43) Deze tussen de NBV, de Rabobank, de Nederlandse Spaarbankbond en de Postbank gesloten overeenkomst schrijft een uniforme provisie voor, die door de incasserende bank aan de debiterende bank wordt vergoed voor de verwerking van bepaalde soorten overboekingen, te weten zogenaamde actie-accepten. Het gaat hier om overboekingen van een overwegend onverplicht karakter, die hoofdzakelijk een charitatief doel hebben.

E. Opmerkingen van derden

(44) Naar aanleiding van de bekendmaking van de samenvatting van de in stand gebleven regelingen, overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17, zijn bij de Commissie opmerkingen van derden binnengekomen.

Deze waren voor de Commissie aanleiding om zich haar standpunt voor te behouden met betrekking tot de regels vastgesteld door de Stichting Bureau Kredietregistratie inzake het deelnemen door niet in Nederland gevestigde ondernemingen aan het door de Stichting Bureau Kredietregistratie beheerde kredietregistratiesysteem. Voor het overige vormden de ontvangen opmerkingen geen aanleiding voor de Commissie haar standpunt te herzien.

II. JURIDISCHE BEOORDELING

A. Artikel 85, lid 1

1. *Ondernemingen en ondernemersverenigingen*

(45) De banken, de andere betrokken financiële instellingen en de wisselmakelaars zijn ondernemingen in de zin van artikel 85, lid 1. De NBV, VDB, SBC, VBOL, VEH en VWM alsmede het CVO, waarin die ondernemingen georganiseerd zijn, vormen ondernemersverenigingen in de zin van dezelfde bepaling.

2. *Overeenkomsten tussen ondernemingen en besluiten van ondernemersverenigingen*

(46) De in stand gebleven overeenkomsten vormen overeenkomsten tussen ondernemingen in de zin van artikel 85, lid 1. De in stand gebleven reglementen en besluiten vormen besluiten van ondernemersverenigingen in de zin van dezelfde bepaling. Dit geldt eveneens voor de in stand gebleven circulaires die door de betrokken organisaties op grond van de hen verleende bevoegdheden zijn vastgesteld en tot doel hebben het gedrag van de betrokken leden en aangeslotenen daadwerkelijk te beïnvloeden.

3. *Beperking van de mededinging*

3.1. **De niet mededingingbeperkende regelingen**

(47) De Commissie is van oordeel dat de volgende regelingen de mededinging niet of niet merkbaar beperken en derhalve niet onder het verbod van artikel 85, lid 1, vallen.

(48) Reglement I (Inleiding), artikelen 15—19

Deze bepalingen betreffen de behandeling van documentaire accreditieven en van opdrachten tot acceptbezorging en incassering (zie punt 29).

Circulaire inzake handelen voor eigen rekening door valutahandelaren

Deze circulaire bevat een gedragscode met betrekking tot de organisatie van de valutahandel door de VDB-leden (zie punt 39).

Circulaire met richtlijnen voor het Swift- en overige betalingsverkeer in vreemde valuta tussen deviezenbanken

Deze circulaire bevat bepaalde praktische regels inzake bepaalde overboekingen (zie punt 40).

Overeenkomst inzake open-open telefoonlijnen

Deze overeenkomst regelt de betrokkenheid van derden bij telefonische verbindingen tussen wisselmakelaars en banken (zie punt 41).

De voornoemde vier regelingen hebben geen betrekking op tarieven en andere voor de concurrentie van belang zijnde voorwaarden en verhinderen in hun huidige vorm de betrokken ondernemingen niet of niet merkbaar om daadwerkelijk met elkaar te concurreren.

(49) Reglement XIII (Deviezentransacties), Reglement voor de Valutanoteringscommissie

Dit reglement, dat betrekking heeft op de vaststelling van referentiekoersen voor deviezen (zie de punten 31 en 32), beperkt in zijn huidige vorm de mededinging niet meer op merkbare wijze. Het heeft slechts tot gevolg dat middenkoersen tot stand komen die als referentiebasis dienen, met name in het financiële en handelsverkeer. Deze koersen komen tot stand volgens een procedure waarbij vraag en aanbod elkaar

ontmoeten en waarbij daadwerkelijke handel in de betrokken valuta kan plaatsvinden en ook plaatsvindt. In het licht van de door de VDB aan de Commissie verschafte inlichtingen, met name omtrent de reële mogelijkheid van arbitrage die voor de marktdeelnemers bestaat in die situatie, komt het de Commissie gerechtvaardigd voor te concluderen dat de koersen tot stand komen in een situatie waarin de concurrentie haar rol kan spelen en waarbij de beslissingen van de marktdeelnemers onder invloed staan van de koersen die op dat moment buiten het kader van de fixing worden gerealiseerd bij andere transacties tussen verschillende marktpartijen in Nederland en daarbuiten.

De tijdens de fixing tot stand gekomen middenkoersen dragen een onverplicht karakter. De banken, wisselmakelaars en andere marktpartijen zijn geheel vrij om, in het licht van de marktsituatie en de aard van de transactie, de aan- en verkoopkoersen die zij wensen, overeen te komen. Daarbij hebben zij de keuze uit diverse mogelijkheden, zoals de toepassing van de referentie-middenkoersen of van gunstiger of ongunstiger aan- en verkoopkoersen, al dan niet gepaard gaande met de berekening van provisies.

(50) Besluit inzake tarieven voor het gebruik van portvrije enveloppen

Het besluit inzake tarieven voor het gebruik van portvrije enveloppen (zie punt 34) beperkt niet merkbaar de mededinging tussen de betrokken banken. Het door banken aan hun cliënten ter beschikking stellen van portvrije enveloppen vormt geen op zich staande dienstverlening waarvoor een afzonderlijke markt bestaat en is evenmin gelieerd aan een of meer specifieke bankdiensten. Aangenomen mag worden dat de kosten van het aan cliënten ter beschikking stellen van portvrije enveloppen deel uitmaken van de algemene kosten van de betrokken banken, in het kader waarvan ze relatief onbetekenend mogen worden geacht. In dit verband is van belang, dat het besluit de betrokken banken vrij laat hun cliënten al dan niet van portvrije enveloppen te voorzien en dat de banken in de praktijk ook op verschillende wijze van deze vrijheid gebruik maken.

In het licht van het voorgaande en rekening houdend met de positie van de PTT op het gebied van portvrije enveloppen, alsmede gelet op het feit dat volgens de door partijen aan de Commissie verstrekte informatie de banken geen soortgelijke besluiten hebben genomen of overeenkomsten hebben gesloten voor andere door hen aan te kopen goederen of diensten, komt het de Commissie gerechtvaardigd voor te concluderen dat het besluit de mededinging tussen banken niet merkbaar beperkt.

(51) Besluit inzake de verkoop van geschenkbonnen

Het besluit inzake de verkoop van geschenkbonnen (zie punt 35), beperkt evenmin merkbaar de mededinging tussen de betrokken banken, daar, zoals ook door de betrokken partijen is gesteld, de verkoop van de geschenkbonnen als een te verwaarlozen nevenactiviteit van de banken dient te worden beschouwd. Het besluit beperkt evenmin merkbaar de mededinging tussen de handelaren die de produkten verkopen waarop de geschenkbonnen betrekking hebben.

(52) Circulaire inzake termijntransacties in vreemde valuta

Deze circulaire inzake een aanvullende zekerheidstelling door de cliënt in verband met termijntransacties in vreemde valuta (zie punt 38) beperkt de mededinging tussen banken niet op merkbare wijze, daar deze de vrijheid behouden de aanvullende zekerheid al dan niet te eisen alsmede om in voorkomend geval in overleg met de cliënt te treden ten einde een voor deze meer passende regeling te treffen.

(53) Overeenkomst inzake het premiëren van spaardiensten

De overeenkomst inzake het premiëren van spaardiensten (zie punt 42) beperkt de mededinging niet op merkbare wijze, daar de banken vrij blijven premies aan te bieden in de vorm van goederen of diensten die binnen het gebied van de gebruikelijke activiteiten van de banken vallen en de overeenkomst bovendien niet bepaalt welke activiteiten al dan niet als zodanig moeten worden beschouwd.

3.2. De mededingingbeperkende regelingen

(54) De Commissie acht de onderstaande regelingen mededingingbeperkend:

Besluit inzake uniforme voorwaarden voor de huur van safeloketten

Dit besluit (zie punt 33) beperkt de mogelijkheden voor de betrokken ondernemingen om, op grond van hun eigen kosten- en rentabiliteitssituatie en in het kader van een eigen commercieel en bedrijfsbeleid, zelfstandig de voorwaarden te bepalen die zij ten aanzien van hun cliënten toepassen voor de verhuur van safeloketten. Zij beperkt daardoor de mededinging tussen de banken op het gebied van deze dienstverlening.

(55) Circulaires inzake vereenvoudigde verrekeningsprocedures voor gulden- en vreemde-valutacheques

Deze circulaires, die voorzien in procedures en modaliteiten voor een vereenvoudigde en snellere verrekening van cheques in guldens en vreemde valuta (zie punt 36), beperken de mededinging eveneens, als gevolg van het feit dat ze voor de betrokken banken de mogelijkheden beperken om bilateraal nog sterker

vereenvoudigde en nog snellere verwerkingsprocedures en derhalve ook gunstiger valuteringsdagen overeen te komen. Aldus worden hun mogelijkheden beperkt om optimaal gebruik te maken van alle middelen die hen zonder de circulaires ter beschikking zouden hebben gestaan om in hun bilaterale relaties met bepaalde andere banken zo gunstig mogelijke voorwaarden te verkrijgen en hun cliënten hiervan te laten profiteren. Voor de betrokken diensten wordt daardoor de mededinging tussen de betrokken banken om de gunsten van de cliënten indirect beperkt.

(56) Overeenkomst inzake actie-acceptoverboekingen

De overeenkomst inzake actie-acceptoverboekingen, die voorziet in een interbancaire provisie voor deze overboekingen (zie punt 43), dient eveneens als mededingingbeperkend te worden aangemerkt. Deze overeenkomst beperkt namelijk de mogelijkheden voor de betrokken banken om bilateraal gunstiger kostenvergoedingen overeen te komen en derhalve eveneens om optimaal gebruik te maken van alle middelen die hen zonder de overeenkomst ter beschikking zouden hebben gestaan om in hun bilaterale relaties met bepaalde andere banken zo gunstig mogelijke voorwaarden te verkrijgen en hun cliënten hiervan te laten profiteren. Voor de diensten die op de betrokken overboekingen betrekking hebben, wordt daardoor de mededinging tussen de betrokken banken om de gunsten van de cliënten indirect beperkt.

(57) De in de punten 54 tot en met 56 genoemde regelingen beperken de mededinging op merkbare wijze.

De banken die bij de regelingen betrokken zijn, vertegenwoordigen namelijk een aandeel van meer dan 90 % in het totaal van deposito's en balanstotalen van de in Nederland werkzame banken.

4. *Beïnvloeding van de handel tussen Lid-Staten*

4.1. De regelingen die de tussenstaatse handel niet beïnvloeden

(58) De volgende mededingingbeperkende regelingen beïnvloeden naar het oordeel van de Commissie de handel tussen Lid-Staten niet op merkbare wijze:

Besluit inzake uniforme voorwaarden voor de huur van safeloketten

Deze regeling beïnvloedt niet merkbaar de handel tussen Lid-Staten daar de betrokken dienstverlening naar haar aard niet of nauwelijks verband houdt met het handels- en overige dienstenverkeer tussen Lid-Staten en er, volgens de inlichtingen van de betrokken partijen, maar in onbelangrijke mate door gebruikers uit andere Lid-Staten gebruik van wordt gemaakt. Voorts wordt deze dienstverlening in slechts onbelangrijke mate aangeboden door in Nederland gevestigde filialen van banken uit andere Lid-Staten (welke filialen integraal deel uitmaken van deze banken en die daardoor direct opereren in het interstatelijke dienstenverkeer).

(59) Overeenkomst inzake actie-acceptoverboekingen

Deze overeenkomst heeft evenmin een merkbare beïnvloeding van de handel tussen Lid-Staten tot gevolg. De betrokken diensten kunnen uitsluitend tussen in Nederland gevestigde banken worden verleend, waarbij ze in slechts onbelangrijke mate worden verricht door filialen van banken uit andere Lid-Staten. Voorts houden de betrokken overboekingen door hun overwegend charitatief doel niet of nauwelijks verband met het handels- en overige dienstenverkeer tussen Lid-Staten. Er mag, tot slot, van worden uitgegaan dat tot de incassanten die de uiteindelijke gebruikers zijn van de betrokken interbancaire diensten, geen of vrijwel geen incassanten behoren die in andere Lid-Staten gevestigd zijn.

4.2. De regelingen die de tussenstaatse handel beïnvloeden

(60) De handel tussen Lid-Staten wordt daarentegen wel beïnvloed door de circulaires inzake vereenvoudigde verrekeningsprocedures voor gulden- en vreemdevalutacheques.

Aangezien het hier de verrekening van cheques betreft waarbij ten minste één niet-ingezetene van Nederland betrokken is, zijn de circulaires van invloed op het betalingsverkeer tussen Lid-Staten en op de deviezenhandel tussen Lid-Staten.

B. Artikel 85, lid 3

(61) De circulaires inzake vereenvoudigde verrekeningsprocedures voor gulden- en vreemde-valutacheques voldoen om onderstaande redenen aan de in artikel 85, lid 3, genoemde voorwaarden voor een ontheffing.

1. *Verbetering van de bancaire dienstverlening*

(62) De circulaires leiden tot een verbetering van het betalingssysteem. De toepassing van eenvormige procedures en het gebruik van eenvormige formulieren alsmede het feit dat de cheques niet meer ter incasso aan de betrokken bank behoeven te worden gezonden maar na een korte periode door de ontvangende bank kunnen worden gedebiteerd ten laste van de betrokken bank, vereenvoudigen de werkzaamheden van de

banken. De centralisatie van de toepassing van de verrekeningsprocedure door iedere bank bij één of slechts enkele van haar kantoren draagt daar eveneens toe bij. Aldus wordt een versnelling van de verrekening van de cheques gerealiseerd.

2. *Voordeel voor de gebruikers*

(63) De gebruikers komt een billijk aandeel in de aldus gerealiseerde verbeteringen ten goede doordat de circulaires ertoe leiden dat de ontvangers van de cheques sneller over de met de cheques betaalde bedragen kunnen beschikken dan het geval was met de normale incassoprocedure die voor de invoering van de vereenvoudigde procedures werd toegepast.

3. *Onmisbaarheid van de beperkingen*

(64) De uniforme valuteringsdagen geven op eenduidige wijze aan binnen welke periode de verrekening dient plaats te vinden en maken de toepassing mogelijk van de eveneens in de circulaires voorziene sanctie ten aanzien van banken die zich niet aan die periode houden, namelijk de verplichting tot betaling door de betrokken bank aan de andere bank van rente over het bedrag van de cheque voor de periode waarmee genoemde valuteringsdagen bij de daadwerkelijke verrekening wordt overschreden. Voor het waarborgen van de betrouwbaarheid en derhalve voor het welslagen van de vereenvoudigde en snellere verrekeningswijze zijn deze elementen van de afspraken van wezenlijk belang.

4. *Mogelijkheden voor mededinging*

(65) De circulaires stellen de betrokken banken niet in staat voor een wezenlijk deel van de betrokken diensten de mededinging uit te schakelen, daar zij de relaties tussen de banken en hun cliënten niet rechtstreeks regelen. De banken blijven vrij in hun beslissingen inzake de valuteringsdata die zij ten aanzien van hun cliënten toepassen. Daarenboven vormen de toegepaste valuteringsdagen bij verrekening van cheques niet het enige gebied waarop de mededinging op het terrein van cheques zich afspeelt. Tot slot hebben de ontvangers van cheques de keuze tussen het aanvaarden van cheques en andere vormen van betaling.

C. **Artikelen 6 en 8 van Verordening nr. 17**

(66) Ingevolge artikel 6, lid 1, van Verordening nr. 17 treedt deze beschikking in werking op 10 mei 1988, het tijdstip waarop de VDB de Commissie de gewijzigde versie van de circulaires waarop de in de beschikking vervatte ontheffing betrekking heeft, heeft gezonden.

(67) Met toepassing van artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17 wordt de ontheffing uit hoofde van deze beschikking verleend voor een voorlopige duur van tien jaar, gelet op enerzijds de reikwijdte van de concurrentiebeperkingen en anderzijds de kans op veranderingen die zich door de technologische ontwikkeling kunnen voordoen.

(68) Overeenkomstig artikel 8, lid 1, dient de VDB te worden verplicht de Commissie onverwijld in kennis te stellen van iedere directe of indirecte aanvulling of wijziging van de circulaires,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Op grond van de haar bekende feiten bestaat er voor de Commissie geen aanleiding om krachtens artikel 85, lid 1, tegen de volgende, door de Nederlandse Bankiersvereniging aangemelde regelingen op te treden:

— Reglement I (Inleiding), artikelen 15—19;

— Reglement XIII (Deviezentransacties), Reglement voor de Valutanoteringscommissie, in de versie zoals meegedeeld aan de leden van de Vereniging van Deviezenbanken bij circulaire van 12 april 1989 van deze vereniging;

— Besluit inzake uniforme voorwaarden voor de huur van safeloketten;

— Besluit inzake tarieven voor het gebruik van portvrije enveloppen;

— Besluit inzake de verkoop van geschenkbonnen;

— Circulaire inzake termijntransacties in vreemde valuta;

— Circulaire inzake het handelen voor eigen rekening door valutahandelaren;

— Circulaire met richtlijnen voor het Swift- en overige betalingsverkeer in vreemde valuta tussen deviezenbanken;

— Overeenkomst inzake open-open telefoonlijnen;

— Overeenkomst inzake het premiëren van spaardiensten;

— Overeenkomst inzake actie-acceptoverboekingen.

Artikel 2

Artikel 85, lid 1, wordt overeenkomstig artikel 85, lid 3, van 10 mei 1988 tot en met 9 mei 1998 buiten toepassing verklaard voor de door de Vereniging van Deviezenbanken uitgevaardigde circulaires inzake vereenvoudigde verrekeningsprocedures voor gulden- en vreemde-valutacheques.

Artikel 3

De Vereniging van Deviezenbanken is verplicht de Commissie onverwijld in kennis te stellen van iedere directe of indirecte aanvulling of wijziging van de in artikel 2 genoemde circulaires.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de volgende ondernemersverenigingen en ondernemingen:

— Nederlandse Bankiersvereniging,
Keizersgracht 706,
1017 EW Amsterdam, Nederland;

— Vereniging van Deviezenbanken,
Keizersgracht 706,
1017 EW Amsterdam, Nederland;

— Vereniging van Wisselmakelaars,
Keizersgracht 706,
1017 EW Amsterdam, Nederland;

— de leden van het voormalige College van Overleg der Gezamenlijke Banken, zijnde, naast de Nederlandse Bankiersvereniging, de volgende:

— Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank BV,
Croeselaan 18,
3521 CB Utrecht, Nederland;

— Nederlandse Spaarbankbond,
Singel 236,
1016 AB Amsterdam, Nederland;

— Postbank NV,
Haarlemmerweg 506—512,
1014 BL Amsterdam, Nederland.

Gedaan te Brussel, 19 juli 1989.

Voor de Commissie
Sir Leon BRITTAN
Vice-Voorzitter

BIJLAGE

De in de punten 18, 19 en 20 van de beschikking genoemde regelingen betroffen meer specifiek de volgende, door de betrokken financiële instellingen toe te passen voorwaarden.

1. **Reglement I (Inleiding), artikelen 1 tot en met 14**

Deze bepalingen bevatten diverse regels van algemene aard die de leden van de NBV, VDB, SBC en VBOL in acht dienden te nemen bij de toepassing van de overige reglementen. De bepalingen betroffen met name de aansprakelijkheid voor de betaling van de provisies en kosten en de wijze van vermelding van provisies op nota's. De bepalingen hielden ook in dat alle op grond van de overige reglementen in rekening te brengen bedragen naar boven moesten worden afgerond op 0,10 gulden of een veelvoud ervan en voorts dat de leden bij de toepassing van de minimumtarieven alle kosten van derden zoals porto-, communicatie- en correspondentiekosten aan de cliënten dienden door te berekenen.

2. **Reglement II (Betalingsverkeer algemeen)**

Dit reglement, dat gold voor de leden van de NBV, schreef minimumprovisies voor een aantal diensten voor die in het algemeen in het betalingsverkeer plaatsvinden:

— provisies die de banken aan hun cliënten in rekening moesten brengen voor diensten die verband houden met telefonische ontvangst en verwerking van opdrachten, stortingen aan de kas op rekening van derden, betalingen aan niet-rekeninghouders en het afgeven van een cheque op de betrokken bank of op een bank in het buitenland (artikelen 1 tot en met 5 en 9);

— provisies die de banken zowel aan cliënten als aan elkaar in rekening moesten brengen voor diensten die verband houden met kasaccreditieven (artikelen 6 tot en met 8).

3. **Reglement III (Binnenlands betalingsverkeer)**

Volgens dit reglement dienden de leden van de NBV minimumprovisies in rekening te brengen aan hun cliënten voor het verwerken van in guldens luidende cheques, andere dan betaal- en eurocheques (artikel 1), en voor het verwerken en uitvoeren van betalingen in vreemde valuta tussen ingezetenen, zowel door overmakingen als door cheques (artikel 2).

4. **Reglement IV (Eurocheques)**

Dit reglement, dat de leden van de VDB en SBC bindt, schreef minimumprovisies voor die de banken aan hun cliënten in rekening dienden te brengen voor de afgifte van de eurochequekaart (artikel 1), voor de contante uitbetaling en incassering van eurocheques van een bedrag groter dan 500 gulden (artikel 2), en voor de contante uitbetaling en incassering van door een bank in het buitenland gegarandeerde cheques, niet zijnde uniforme eurocheques (artikel 3).

5. **Reglement V (Reisverkeer)**

Volgens dit reglement dienden de leden van de VDB minimumprovisies in rekening te brengen:

— aan hun cliënten voor het aan- of verkopen van vreemd bankpapier of reischeques (artikelen 1 en 2);

— aan banken in het buitenland voor het aan een VDB-lid in depot geven van reischeques van de betrokken buitenlandse bank (artikel 3).

6. **Reglement VI (Buitenlands betalingsverkeer)**

Dit reglement schreef de VDB-leden voor om minimumprovisies in rekening te brengen:

— aan hun cliënten voor het overmaken of ontvangen van bedragen tussen ingezetenen en niet-ingezetenen (artikel 1), tussen een rekening die een ingezetene aanhield in Nederland en een rekening die hij op eigen naam aanhield in het buitenland (artikel 2) of tussen niet-ingezetenen, ongeacht waar de rekeningen

werden aangehouden (artikel 3), voor diensten betreffende een deviezenvergunning van de Nederlandse centrale bank (artikel 4), voor het afsluiten en verlengen van een termijntransactie in vreemde valuta (artikel 5) en voor het behandelen en retourzenden van onbetaalde cheques (artikel 6);

— aan andere banken voor bepaalde van de in de artikelen 1 tot en met 6 genoemde diensten.

Volgens het reglement behoefde de provisie voor het overmaken of ontvangen van bedragen tussen ingezetenen en niet-ingezetenen niet in rekening te worden gebracht voor bepaalde effectentransacties die afgewikkeld werden via een VDB-lid.

7. **Reglement VII (Accreditieven)**

Volgens dit reglement dienden de NBV-leden voor diverse diensten op het gebied van accreditieven minimumprovisies in rekening te brengen (artikelen 1 tot en met 12). Voor het overgrote deel van deze diensten ging het daarbij om provisies zowel voor andere banken als voor cliënten.

8. **Reglement VIII (Accept, aval en uitgestelde betalingen)**

Op grond van dit reglement dienden de NBV-leden minimumprovisies in rekening te brengen aan andere banken en aan cliënten voor het accepteren van een wissel, het tekenen van een promesse, het geven van aval, het zich verbinden tot het verrichten van een betaling op een toekomstig tijdstip of het doen verrichten van deze diensten door een derde (artikelen 1 tot en met 3).

9. **Reglement IX (Garanties)**

Krachtens dit reglement dienden de NBV-leden minimumprovisies in rekening te brengen aan andere banken en aan cliënten voor het verstrekken van diverse soorten garanties en daarmee verband houdende diensten (artikelen 1 tot en met 6).

10. **Reglement X (Incasso's)**

Dit reglement schreef de NBV-leden voor om voor een aantal diensten op het gebied van incasso's minimumprovisies in rekening te brengen aan andere banken en aan cliënten (artikelen 1 tot en met 4).

11. **Reglement XI (Diverse diensten)**

Volgens deze bepalingen dienden de NBV-leden minimumprovisies in rekening te brengen voor verschillende soorten diensten.

Het ging hierbij allereerst om administratieve dienstverlening inzake effecten aan cliënten (artikelen 1 tot en met 3). Voor dezelfde en andere administratieve diensten inzake effecten aan buitenlandse professiegenoten voorzag artikel 4 in een afzonderlijk tarief, dat op initiatief van de VEH was overeengekomen tussen de NBV, de VDB en de VEH.

Voorts voorzagen de bepalingen in minimumprovisies die de NBV-leden aan cliënten in rekening dienden te brengen voor de diensten van het in bewaring houden van goederen, de verhuur van safeloketten en het gebruik van nachtkluizen (artikelen 5 tot en met 7).

Tot slot schreven de bepalingen minimumprovisies voor die de NBV-leden aan cliënten en, voor enkele diensten, aan andere banken in rekening dienden te brengen voor een aantal andere diensten, zoals het verstrekken van bankinformatie, de bemiddeling bij de aankoop van schatkistpapier en het afgeven van een bankverklaring aan een inschrijver op overheidsaanbestedingen (artikelen 8 tot en met 11).

12. **Reglement XII (Valutering)**

Dit reglement schreef de NBV-leden voor per welke dag te debiteren en te crediteren bedragen op rekeningen-courant gevaluteerd dienden te worden, d.w.z. in de renteberekening moesten worden opgenomen.

Volgens het reglement dienden tussen banken te debiteren respectievelijk te crediteren bedragen in de regel niet later respectievelijk eerder dan de dag van verrekening tussen de betrokken banken gevaluteerd te worden, terwijl de leden voor rekeningen-courant van cliënten als valuteringsdag één of meerdere dagen voor of na bovengenoemde dag van verrekening dienden te nemen.

13. **Reglement XIII (Deviezentransacties)**

Dit reglement bestond uit meerder delen. Hiervan zijn door de VDB de volgende delen geheel beëindigd:

13.1. *Reglement Valutatransacties*

Volgens dit reglement mochten de leden van de VDB bij het verrichten van valutatransacties (niet zijnde de aan- of verkoop van vreemd bankpapier) aan hun cliënten geen gunstiger koersen en marges in rekening brengen dan de koersen vastgesteld door de zogenaamde Valutanoteringscommissie en dan de minimummarges vastgelegd in dit reglement.

Alleen als de transactie in één valuta de tegenwaarde van 250 000 Hfl. te boven ging, mocht een VDB-lid een gunstiger koers en marge toepassen, mits op uitdrukkelijk verzoek van de cliënt.

Het reglement had eveneens betrekking op termijntransacties (artikelen 1 tot en met 8).

13.2. *Reglement Transacties in vreemd bankpapier*

Volgens dit reglement mochten de VDB-leden bij de aan- en verkoop van vreemd bankpapier aan cliënten geen gunstiger koersen en marges toepassen dan de koersen vastgesteld door de zogenaamde Noteringscommissie vreemd bankpapier en dan de marges vastgegelegd in dit reglement.

Alleen als de tegenwaarde van de transactie de 5 000 Hfl. te boven ging, mocht een VDB-lid een gunstiger koers toepassen (artikelen 1 tot en met 4).

13.3. *Reglement voor de Noteringscommissie vreemd bankpapier*

De Noteringscommissie vreemd bankpapier, waarvan de vier leden door het Bestuur van de VDB werden benoemd, had volgens dit reglement tot taak dagelijks de middenkoersen voor vreemd bankpapier vast te stellen.

De vier leden van de Noteringscommissie waren in de praktijk vertegenwoordigers van vier van de vijf grootste banken (de Algemene Bank Nederland, de Rabobank, de Amsterdam-Rotterdam Bank en de Nederlandse Middenstandsbank) die de koers in een telefonisch contact overeenkwamen.

Het reglement bepaalde tevens dat het bestuur van de VDB de minimummarges vaststelde waarmee de VDB-leden de koersen dienden te verminderen of te vermeerderen, ten einde tot de door de VDB-leden toe te passen aan- en verkoopkoersen te komen. De marges werden vervolgens vastgelegd in het hiervoor onder 13.2 genoemde Reglement Transacties in vreemd bankpapier (artikelen 1 tot en met 4).

14. **Reglement XIV (Reglement van de VBOL)**

Volgens dit reglement dienden de leden van de VBOL minimumprovisies in rekening te brengen voor hun bemiddeling bij onderhandse leningen en bij transacties waarbij zulke leningen aan een derde werden gecedeerd.

15. **Reglement van de VWM**

Dit reglement schreef met name uniforme provisies voor die de VWM-leden in rekening moesten brengen voor hun bemiddeling bij transacties in schatkistpapier en minimumprovisies voor hun bemiddeling bij de totstandkoming van nationale en internationale interbancaire deposito's.

Het reglement bepaalde uitdrukkelijk dat het de VWM-leden verboden was lagere provisies in rekening te brengen dan die welke in het reglement zelf of door de VWM in overleg met de NBV respectievelijk de VDB waren vastgesteld. De VWM-leden mochten evenmin vergoedingen of uitkeringen aan hun relaties geven, met uitzondering van bepaalde kortingen die zij aan VDB-leden mochten verlenen bij bepaalde transacties in vreemde valuta.

16. **Overeenkomst inzake bemiddeling bij valutatransacties**

Tussen de VDB en de VWM was een overeenkomst gesloten op grond waarvan de VDB-leden, indien zij bij valutatransacties de bemiddeling van derden zouden inroepen,

— uitsluitend gebruik zouden maken van de diensten van VWM-leden in al die gevallen waarin zij een in Nederland gevestigde wisselmakelaar inschakelden (ook voor internationale deposito's);

— geen binnenlandse tegenpartij zouden aanvaarden (uitgezonderd voor internationale deposito's), indien zij een in het buitenland gevestigde makelaar inschakelden.

17. **VDB-circulaire inzake telex- en portokosten**

Deze circulaire voorzag dat de VDB-leden de berekening van telex- en portokosten tussen elkaar afschaften.

Volgens de circulaire diende de doorberekening van dergelijke kosten door de VDB-leden aan hun cliënten gehandhaafd te worden.

18. **NBV-circulaire inzake het premiëren van bankdiensten**

Deze circulaire bevatte een gedragscode voor de NBV-leden, op grond waarvan deze alleen geldpremies mochten aanbieden voor het openen van spaarrekeningen en niet voor het openen van betaalrekeningen, voor kredietverlening, assurantiebemiddeling en diensten op het gebied van reizen. Bovendien mocht de geldpremie niet hoger zijn dan 7,50 gulden en alleen in het kader van acties van beperkte tijdsduur verstrekt worden. De circulaire diende ter uitvoering van de veel minder vergaande, in punt 42 van de beschikking genoemde overeenkomst inzake het premiëren van bankdiensten.